

سیمای فاطمه زهرا^(س)

در روایات

ترجمه کتاب دلائل الزهرا^(س)

نویسنده:

شیخ ابو جعفر محمد بن جریر بن رستم طبری صغیر

از بزرگان قرن پنجم هجری

مترجم:

عاطفه ماهوتپی اعلی

ویراستار:

دکتر محسن احتشامی نیا

سرشناسه : طبری آملی، محمد بن جریر، قرن ۵ق.

عنوان قرارداد: دلایل الامامة فارسی، برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : سیمای فاطمه زهرا (سلام الله علیها) در روایات؛ ترجمه کتاب دلائل الزهراء (س)/ نویسنده شیخ ابو جعفر محمدبن جریر بن رستم طبري صغير؛ مترجم عاطفه ماهوتچی اصل؛ ویراستار محسن احتشامی نیا.

مشخصات نشر : تهران: بنیاد بحث، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۱۸ ص.

شابک : 978-964-309-695-3 ریال ۸۰۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

یادداشت : کتابنامه.

موضوع : فاطمه زهرا (س)، ۹۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — احادیث

موضوع : ائمة اثنا عشر

شناسه افزوده : ۱۰ تـجـی اصـل، عاظمه، ۱۳۶۶ ـ مترجم

شناسه افزوده : احتشامی نیا، محسن، ۱۳۲۸ ـ ، ویراستار

رده بندی کنگره : BP۵/۳۶/۸۰... .ط ۴۷

رده بندی دیویی : ۲۱۰.۷۳

شمارة کتابشناسی ملی : ۲۲۱۶۴۹۳

خدا و ملت

نام کتاب: سیمای فاطمه زهرا (س) در روایات

ترجمہ کتاب دلائل الزہرا (س)

نویسنده: شیخ ابو جعفر محمد بن جریر بن رستم طبری ص ۶

مترجم: عاطفہ ماہوتچی اصل

ویراستار: دکتر محسن احتشامی نیا

مرکز پخش: تهران، خیابان سمیه بین شهید مفتح و فرصت پلاک ۱۷۳

تلفن: ۸۸۱۲۲۳۷۴ قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

شایک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۰۹-۶۹۵-۳

فهرست

۸.....	مقدمه مترجم.....
۸.....	اهمیت و نقش حدیث.....
۸.....	نقش اهل بیت.....
۹.....	احادیث تفسیری و غیر تفسیری.....
۹.....	فاطمه زهرا (س).....
۱۰.....	این کتاب.....
۱۲.....	مقدمه.....
۱۶.....	مؤلف.....
۱۷.....	اشتراک در نام.....
۱۸.....	تألیفات أبوجعفر محمد بن حریر بن رستم طبری صغیر.....
۱۹.....	استادان طبری.....
۲۰.....	دلائل الإمامه.....
۲۱.....	تاریخ تألیف کتاب.....
۲۱.....	عنوان کتاب.....
۲۴.....	نسخه سید بن طاووس از کتاب «دلائل».....
۲۶.....	نسبت کتاب با مؤلف.....
۲۶.....	این کتاب.....
۲۸.....	روایات حضرت فاطمه زهراء (س).....
۲۸.....	جایگاه ایشان.....
۳۸.....	ولادت فاطمه (س).....
۴۰.....	نام‌های حضرت.....
۴۰.....	معنای محدثه.....

۴۱	 هجرت حضرت از مکه به مدینه
۴۲	 ازدواج حضرت با امیرالمؤمنین (ع)
۴۸	 خبر ازدواج فاطمه (س) در اجتماع مردم
۵۲	 مهریه و مقدار آن
۵۳	 فرشته‌ای به نام محمود
۵۴	 آراستن بهشت
۵۴	 ولیمه ازدواج فاطمه (س)
۶۰	 شب عروسی
۶۳	 عطر خوب و بهشتی
۶۴	 مصحف فاطمه (س)
۶۶	 دعای فاطمه (س)
۶۸	 ماجرای فدک
۸۶	 عیادت زنان مدینه از حضرت زهرا (س) و سخن ایشان خطاب به آنها
۸۹	 وصیت فاطمه
۹۰	 خواب حضرت پیش از شهادت
۹۲	 ماجرای شهادت و دفن حضرت زهرا (س) و وقایع بعد از آن
۹۴	 بازگشت به حدیث علی بن همام و اتمام آن
۹۷	 فضایل حضرت زهرا (س)
۱۱۰	 فهرست آیات قرآن
۱۱۵	 فهرست راویان طبقه اول حدیث

اهمیت و نقش حدیث

از آنجا که حدیث، پس از قرآن کریم یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین منبع و مأخذ احکام فقهی است و در عصر پیامبر (ص) و امامان (ع) و نیز در عصر غیبت امام دوازدهم حضرت مهدی (عج)، پاسخگوی مسلمانان بوده، بیشترین تأثیر را بر فقه داشته و منبع استخراج و استنباط احکام الهی بوده است. حدیث، دومین منبع شناخت دین و در اصطلاح، کلامی است که گفتار یا کردار، امضا و تأیید معصوم (ع) را بازگو می‌کند. احادیث ضمن بیان احکام، نقش بسزایی در استخراج آن‌ها و تخصیص عمومات قرآنی دارند.

نقش اهل بیت

اهل بیت (ع) نقش مؤثری در حفظ و بهاء مالک دین اسلام داشته‌اند. ایشان به تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی پرداخته و از کج‌اندیشی‌های منحرفان جلوگیری نموده‌اند. هدف از خلقت انسان‌ها، هدایت آن‌ها، رسیدن به کمال، تمام انسانیت و مقام خلیفه الهی می‌باشد.

بر اساس منابع روایی و تاریخی، علم ائمه از جانب ائمه الهی بر آنان افزوده شده و با برخورداری از مقام عصمت، سخنان آنان عاری از هرگونه خطا و اشتباه می‌باشد. با توجه به مسؤولیتی که به عنوان جانشینان بحق رسول گرامی اسلام (ص) در خویش احساس می‌کردند، از همان ابتدا با هرگونه انحراف و کج‌اندیشی در اصول و فروع دین برخورد نموده و تلاش کردند معارف حقیقی اسلام را بیاموزند.

با توجه به اینکه اصول کلی معارف دین، در کتاب خدا و سنت پیامبر (ص) موجود است، اهل بیت (ع) به بیان مصادیق و جزئیات آن پرداخته و با آماده ساختن اندیشه‌ها،

به عنوان حجت باطنی، مردم را برای درک معارف دین یاری نمودند.

احادیث تفسیری و غیر تفسیری

احادیث تفسیری عبارتند از احادیثی که از پیامبر (ص) و ائمه (ع) نقل شده‌اند. روایاتی که قول و فعل رسول خدا (ص) را در توضیح آیات قرآن نشان داده و از مدارک مهم تفسیر قرآن به شمار می‌آیند.

از جمله روایات غیر تفسیری، فضائل و مناقبی است که رسول خدا (ص) دربارهٔ دخت گرامی خود به زبان آورده است. جدا از رابطهٔ عاطفی پدر و فرزندی بین پیامبر (ص) و فاطمه (س) - که فاطمه محبوب‌ترین شخص نزد رسول خدا (ص) بوده است - این روایات بیانگر ویژگی‌های مهم شخصیت حضرت فاطمه (س) است.

فاطمه زهرا (س)

فاطمه زهرا (س) یگانه دختر رسول خدا (ص) و در عین حال، واجد فضائلی است که نقش مهمی در شناخت سیمای آن حضرت داشته - به طور گسترده نیز در منابع علمی فریقین نقل شده است.

حضرت فاطمه (س) برترین بانوی دو عالم است و این موضوع در روایات زیادی آمده است، فضیلت ایشان نسبت به زنان دیگر به مناسبت‌های مختلف وارد شده که مهمترین آن، روایاتی است که مربوط به زمان شهادت رسول خدا (ص) و متعلق به آن، شهادت فاطمه زهرا (س) - به عنوان نخستین کسی که به پیامبر (ص) ملحق خواهد شد - است.

بنابراین سیمای حضرت زهرا (س) از طریق تحلیل آیات قرآن و بهره‌گیری از روایات تفسیری و غیر تفسیری که در منابع معتبر حدیثی، تفسیری، سیره و تاریخ اهل سنت وارد شده، به نحو جامع قابل بررسی و شناخت است. براساس آیات قرآن و روایات

پیامبر(ص)، فاطمه زهرا(س) از جهات گوناگون از جمله: اراده الهی در چگونگی خلقت وی، برخورداری از تربیت مستقیم پیامبر(ص)، توفیق همسری با علی(ع) و در نتیجه، بقای نسل پیامبر(ص) به واسطه او، رسیدن به مقام «أمّ ابیها» - که بیانگر همراهی با پیامبر(ص) است - برخورداری از شرافت مادری نسبت به حجت‌های الهی و ... شخصیتی برگزیده و مؤید به توفیق الهی بوده است.

حضرت زهرا(س) محور اهل بیت پیامبر(ص)، محبوب‌ترین انسان نزد رسول خدا(ص)، سرور زنان دو عالم، معصوم از هر لغزش و خطا، معیاری در تجلی رضا و خشم الهی، تجسم تقوا و معیشت، الگوی شایسته‌ای جهت کمال انسان در دنیا و شفیع و مایه نجات مؤمنان در عالم آخرت می‌باشد.

این کتاب

کتاب حاضر، ترجمه کتاب «دلائل الزهراء» برگرفته از ابتدای کتاب «دلائل الإمامه» اثر محمد بن جریر طبری «الإمامی» است که هم عصر شیخ طوسی (م ۴۶۰ هـ) می‌باشد. این کتاب شامل مباحثی در خصوص حضرت زهرا(س) و بیانگر گوشه‌ای از فضیلت‌های بیشمار و صفات برجسته ایشان است.

نمونه‌ای از مطالب ذکر شده در کتاب، عبارتند از: روایات حضرت فاطمه زهراء(س)، جایگاه ایشان، ولادت، نام‌های حضرت، هجرت حضرت از مدینه، ازدواج حضرت با امیرالمؤمنین(ع) و اخبار دیگر در این رابطه، از جمله برگزاری مراسم ازدواج این زوج معصوم در بهشت و ... مصحف فاطمه(س) که همه اخبار گذشته و آینده تا روز قیامت در آن است و در دست فرزندان معصوم آن حضرت بوده و هم اکنون نزد صاحب امر می‌باشد، دعای فاطمه(س) که به سلمان آموخت، ماجرای فدک، عیادت زنان مدینه از حضرت زهرا(س) و سخن ایشان خطاب به آن‌ها، خواب حضرت پیش از

شهادت، وصیت فاطمه، ماجرای شهادت و دفن حضرت زهرا^(س) و وقایع بعد از آن و در انتها بخشی از فضایل حضرت زهرا^(س).

در ترجمه کتاب، سعی شده است، ترجمه‌ای قابل فهم برای استفاده عموم ارائه شود، به همین سبب سعی مترجم بر این بوده است که ترجمه به شکل ارتباطی، به شیوه‌ای ساده و در عین حال متکی بر متن مبدأ صورت گیرد.

نوشته حاضر برخلاف بسیاری از کتاب‌ها که فقط برای معدودی از متخصصان یک رشته قابل فهم است؛ با هدف استفاده عموم نگارش یافته و تلاش شده، موضوعات مطرح شده روان و قابل فهم ارائه گردد.

امید است علاقه‌مندان این بیت^(ع) با مطالعه این کتاب، با گوشه‌ای از مقامات والای آن بانوی بزرگوار و عصمت پرور آشنا گردند و همچنین با ارائه نظرات ارزشمند خود، ما را در ارائه ترجمه‌ها، بهتر یاری نمایند.

و من الله التوفیق

مؤسسه الزهرا^(س)، عاطفه ماهوتچی اصل

۱۳ آبان ۱۳۹۴

مقدمه

زندگانی حضرت زهرا^(س) یکی از صفحات بی‌بدیل تاریخ است که عظمت و شکوه فراوانی را از ایشان به نمایش گذاشته است. حضرت زهرا^(س) شخصیتی است که توانست هاله‌ای از نور و جلال و شکوه را به جهان بتاباند.

خداوند به فاطمه زهرا^(س) بیشترین بهره را از عظمت و جلال و حکمت عطا نموده تا بدان‌جا که هیچ زنی قادر به کسب چنین مقامی نیست. حضرت زهرا^(س) ثمره نبوت و شجره امامت است، او دست پرورده سید پیامبران، حضرت محمد^(ص) و خدیجه کبری است. کلمات وحی را از دهان مبارک پیامبر راستگو و امین شنیده و پیامبر^(ص) ایشان را به عنوان دختر دست و پاترین الگوی زنان جهان پرورش داده است.

او، چراغ نورانی و دست راستی است که برکاتش عالم را دربر گرفته است. فاطمه^(س) قطب عالم جنت و جنتی است که وقتی پا به عرصه وجود گذاشت، نسلش منتشر و زیاد شد.

او احمد دوم، بسان پیامبری در سمر خورشید و سرچشمه معارف توحیدی است. علاوه بر این‌ها، خداوند ایشان را به خاطر دارا بودن ویژگی‌های منحصر به فرد و شگفت انگیزش از دیگر افراد متمایز ساخته، ویژگی‌هایی چون: علم و ادب، فصاحت و بیان، اخلاق والا، زندگانی پاک و فضیلت‌های بی‌شمار و صفات برجسته گوناگونی که ایشان را سیده زنان جهان و سرور زنان اهل بهشت نموده است و چه هدیه‌ای بهتر از اینکه خداوند او را جزء پنج تن آل عبا دانسته و در آیه مباهله مورد ایشان فرموده است: «وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُم»^۱ و در آیه تطهیر چنین فرموده: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا»^۲ خداوند، نسل او را پاک و پاکیزه قرار داده و علاوه بر این‌ها، عطایا و فضائل بی‌شماری به وی بخشیده است.

۱. سوره آل عمران ۴: ۶۱

۲. سوره احزاب ۳۳: ۳۳

با مطالعه سیره زندگی حضرت و آشنایی همه جانبه با زندگی ایشان، تصویر زنده‌ای از زندگی اسلامی و دینی جلوی دیدگان ما نمایان خواهد شد که مطابق با احکام و قوانین اسلام و در مورد پرورش زن، حفظ منافع، رعایت ویژگی‌ها، ساختمان وجودی و نحوه تکامل اوست. همچنین نگاه دقیق به زندگانی حضرت زهرا (س)، ابعاد رسالت و دین حنیف اسلام را در اشکال مختلف برای ما روشن می‌سازد و مطالعه چگونگی رشد و پرورش ایشان می‌تواند به عنوان الگویی برای تربیت اسلامی محسوب گردد. ازدواج ایشان با امام علی (ع) نیز الگویی از روش ازدواج در اسلام و در واقع همان روشی است که خداوند می‌پسندد. زندگی حضرت زهرا (س) با امام علی (ع) و موضع‌گیری‌های پهرمانا ایشان پس از وفات پدر بزرگوارش، نمایانگر حقوق و وظایف و میزان اثرگذار زن در جامعه اسلامی است.

جوانب دیگر زندگی حضرت زهرا (س) نیز به همین ترتیب، قابل الگوبرداری است. بنابراین، احیاء سیره حضرت (س)، احیاء اسلام و احیاء اصولی چون پاکی، عفت، پایداری و دیگر ویژگی‌های برتر اخلاقی است.

با تأمل در زندگی حضرت زهرا (س) زنی را خواهیم شناخت که همه صفات نیکو و کامل را در خود جمع کرده است. ابن عباس از پیامبر (ص) نقل کرده که فرمود: «لَوْ كَانَ الْحَسَنُ شَخْصًا لَكَانَ فَاطِمَةَ، بَلْ هِيَ أَعْظَمُ، إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتِي... مِنَ الْأَرْضِ غَضْرًا وَ شَرَفًا وَ كَرَمًا».

«اگر نیکویی به صورت شخصی درمی‌آمد، آن شخص فاطمه بود، که فاطمه برتر از آن است. قطعاً دخترم فاطمه برترین، برجسته‌ترین و بزرگ‌ترین فرد روی زمین است.»^۱
زنی که تمام زندگی‌اش الگوی هدایت، اصلاح و ارشاد است. از امام حسن مجتبی (ع)

روایت شده که فرمود: «مادرم فاطمه را دیدم که شب جمعه در محرابش به نماز ایستاده بود و تا صبح رکوع و سجود می کرد و شنیدم که برای مؤمنان دعا می نمود، به او گفتم: مادر جان! چرا چنان که برای دیگران دعا می کنی، برای خودت چیزی نمی خواهی؟ فرمود: پسرم، الجار ثم الدار^۱، همسایه مقدم بر اهل خانه است!

بنابراین ما در عصر حاضر نیاز داریم که سرور زنان را شناخته و تعالیم زندگی، تربیت ندر و روش های هدایت و اصلاح آنان را از ایشان بیاموزیم. تعالیمی که آینده بشر را روشن خواهد نمود و در احیاء الگوهای اخلاقی سهم خواهد بود. جانم به فدای آنکه، کسی که با نام او، زبانه آتش جهنم در قیامت خاموش خواهد شد.

و به خدا سوگند که کوته^۲، برای فرزندان او و دوستداران آنها آماده شده است. او نزد خداوند یکی از بزرگترین شصت هاست و به واسطه ایشان، عظمت و بزرگی در چرخش و جریان می باشد.

آیا در هستی کسی مثل او یافت می شود؟ آری، پدر، شوهر و پسرانش. مؤسسه الزهراء^(س) در آغاز پیدایش خود، زاینده در خصوص فضائل و صفات برجسته حضرت زهرا^(س) داشته است. تألیفات قدیمی و جدیدی که در مورد تاریخ و زندگانی ایشان می باشد و اکنون کتاب حاضر «دلائل الزهراء» برگزیده از ابتدای کتاب «دلائل الإمامه» اثر محمدبن جریر طبری «الإمامی» است که هم به شیخ طوسی (م ۴۶۰هـ) بوده و این قسمت از کتاب توسط بخش مطالعات اسلامی مؤسسه بعثت، تصحیح و ترجمه شده است.

در پایان امیدواریم که خداوند دست اندرکاران را در امر احیای میراث اهل بیت،

آنطور که مورد رضا و خوشنودی خودش است، موفق نماید.

مؤسسه الزهراء (س)

www.ketab.ir

مؤلف

مؤلف کتاب، ابوجعفر محمد بن جریر بن رستم طبری آملی از بزرگان نیمه قرن چهارم و اوائل قرن پنجم هجری است که با شیخ طوسی (م ۴۶۰ هـ) و شیخ نجاشی (م ۴۵۰ هـ) هم عصر است.

شیخ آقا بزرگ تهرانی در کتاب «أعلام الشیعه فی القرن الخامس» گفته است:

«روایت‌هایی که محمدبن جریر در این کتاب ذکر نموده غالباً از راویانی است که از ابومحمد هارون بن موسی تلعکبری (م ۳۸۵ هـ) روایت کرده اند. این راویان عبارتند از ابوالحسن محمدبن هارون فرزند هارون بن موسی و ابوعبدالله الحسین بن عبدالله الحرمی. شیخ طوسی نیز از راویانی مانند حسین بن هارون بن موسی نقل می‌کند که از تلعکبری روایت کرده اند. نجاشی نیز با واسطه محمد بن هارون از راویان نقل کننده از تلعکبری روایت ذکر می‌نماید. و راویان همینطور ادامه پیدا می‌کنند تا به شیخ صدوق (م ۳۸۱ هـ) می‌رسد که از صریح، اگر ناشرش از جمله ابوالحسن علی بن هبة الله بن عثمان بن الرائقة الموصلی صاحب کتاب «مسک بحیل آل الرسول»^(۴) روایت ذکر می‌کند. شیخ طوسی و نجاشی نیز با یک واسطه از شیخ صدوق روایت می‌کنند.»^۱

دلیل هم عصری او با شیخ طوسی و نجاشی نیز، استراک این دو شیخ در سه چیز است، نویسنده کتاب «الدلائل» از ابومفضل شیبانی، ابوهما حسن بن احمد علوی محمدی، قاضی ابواسحاق بن مخلص بن جعفر باقرحی و ابواحمد عبدالسلام بن حسین بن محمد بصری روایت نقل می‌کند و از شیخ غضائری در حدیث ۱۱۸ کتاب «دلائل الإمام صاحب الزمان»، با عنوان شیخ ما تعبیر می‌کند که همه این افراد از استادان نجاشی هستند، و همچنین از ابوعبدالله حسین بن ابراهیم بن علی روایت می‌کند که مشهور به فرزند خیاط قمی است و از استادان شیخ طوسی می‌باشد.

اشتراک در نام

۱. أبو جعفر محمد بن جریر یزید طبری عامی صاحب کتاب‌های تاریخ و تفسیر (م ۳۱۰ هـ).

۲. أبو جعفر بن جریر بن رستم طبری آملی بزرگ که با محمد بن جریر طبری عامی معاصر است و شیخ طوسی (م ۴۶۰ هـ) در کتاب «الفهرست»^۱ و نجاشی (م ۴۵۰ هـ) در کتاب «رجال»^۲، شرح حال او را آورده‌اند.

نجاشی دو واسطه از کتاب‌های او و از شیخ کلینی روایت نقل کرده^۳، بنابراین می‌توان گفت که محمد بن جریر طبری بزرگ با شیخ کلینی (م ۳۲۹ هـ) معاصر بوده و دارای تألیفاتى چون «المستشد فی الإمامه»^۴، «الإيضاح»^۵، «الرواه عن أهل البيت (ع)»^۶ و ... است.

بنابر مطالب ذکر شده، دو نفر در میان علماء امامیه هم اسم و لقب و کنیه هستند با این تفاوت که یکی از نظر زمان، جای و جایگاه از دیگری بوده است. یکی از آنها صاحب کتاب «المستشد» و دیگری صاحب کتاب «دلائل» است. شیخ طوسی و نجاشی شرح حال صاحب المستشد را آورده‌اند و شرح حالی از صاحب کتاب «دلائل» که معاصرشان بوده ذکر نکرده‌اند؛ چراکه این دو شیخ در کتاب‌های خود تصریح نکرده‌اند که شرح حال همه هم عصرانشان را به صورت کامل جمع بررسی خواهند نمود، بلکه بسیاری از آنها از جمله: أبو الفتح کراچکی، سلار بن محمد العزیز، بن برآج و محمد

۱. الفهرست: ۶۹۷/۱۵۸.

۲. رجال النجاشی: ۱۰۲۴/۳۷۶.

۳. رجال النجاشی: ۱۰۲۶/۳۷۷.

۴. الذریعه ۲۱: ۳۶۹-۱۹.

۵. همان ۲: ۱۹۲۴/۴۸۹.

۶. همان ۱۱: ۱۵۶۴/۲۵۶.

بن علی طرازی و ... را مورد بررسی قرار نداده‌اند.

اما علماء بعدی که شرح حال محمد بن جریر طبری را نوشته‌اند مخلوطی از شرح حال ذکر شده در المسترشد و الدلائل را بیان نموده و پس از درهم آمیختن این دو شرح حال، شرح حال واحدی ارائه داده‌اند و یا اینکه دو شرح حال را جداگانه، اما مؤلفان آن‌ها را یکی دانسته‌اند. اولین کسی که در بین علما پس از شیخ طوسی و نجاشی، بیز^۱ و شرح حال تفاوت قائل شد، شیخ عبدالله مامقانی (م ۱۳۵۱ هـ) است که در کتاب «تنقیح المقال»^۱، شرح حال مستقلی از هر یک از مؤلفان آورده است و با استفاده از شواهد موجود در کتاب «دلائل الإمامه»، عصر و زمان زندگی آن‌ها را مشخص نموده و دریافت است، که صاحب کتاب «دلائل»، أبوجعفر محمد بن جریر طبری صغیر است که با صاحب کتاب «المسترشد» هم اسم و لقب و کنیه است. شیخ طوسی صاحب المسترشد را با لقب کبیر آورده تا مشخص کند که وی با صاحب کتاب «الدلائل» متفاوت است و شیخ آقا بزرگ^۲ از (م ۱۳۸۹ هـ) در کتاب «الذریعه» و «أعلام الشیعه»^۳ چندین شاهد دیگر از کتاب «دلائل» آورده و روشن ساخته که این دو نفر، دو فرد کاملاً جدا هستند و در این امر جای هیچ‌گونه شک نیست. آیت الله خوئی نیز در کتاب «معجم الرجال»^۳ خود، همین نظر را انتخاب و بیان نموده است.

تألیفات أبوجعفر محمد بن جریر بن رستم طبری صغیر

۱. دلائل الإمامه، که کتاب حاضر برگرفته از آن است.

نویسنده در این کتاب به نشانه‌ها، معجزات، تاریخ و احوالات ائمه پرداخته و فضائل و معجزات حضرت زهرا^(س) را، البته نه به طور کامل، ذکر نموده؛ چرا که بخشی از اول

۱. تنقیح المقال ۳: ۹۱.

۲. الذریعه ۸: ۲۴۱، النابس فی القرن الخامس: ۱۵۵.

۳. معجم رجال الحديث ۱۵: ۱۴۸.

کتاب حذف شده و کتاب با احادیثی پیرامون جایگاه حضرت زهرا^(س) آغاز شده است. علی بن موسی بن طاووس (م ۶۶۴ هـ) در کتاب‌های «الیقین»، «فرج المهموم»، «الأمان من أخطار الأسفار و الأزمان»، «اللهوف فی قتلی الطفوف»، «إقبال الأعمال» و ... از این کتاب، روایت آورده است. هاشم بحرانی (م ۱۱۰۷ هـ) نیز صاحب کتاب «البرهان فی تفسیر القرآن» در کتاب‌های «مدینه المعاجز» و «المحجّه فی ما نزل فی القائم الحجه^(عج)»، از کتاب «دلائل» سخن نقل کرده، علامه مجلسی (م ۱۱۱ هـ) نیز در بحارالأنوار و مؤلفان دیگر نیز از این کتاب روایت نقل کرده‌اند. کتاب حاضر با بررسی‌های بنی‌س مطالعات اسلامی مؤسسه بعثت در قم چاپ شده است.

۲. نوادر المعجزات در این کتاب برخی از فضائل و کرامات ائمه اطهار^(ع) و فاطمه زهرا^(س) آمده و برخلاف کتاب «دلائل» به ذکر تاریخ و احوالات آن‌ها نپرداخته است. این کتاب با همت مطالعات مؤسسه امام مهدی^(عج) در قم به چاپ رسیده است.

۳. أعلام الأئمه، نویسنده در کتاب «نوادر المعجزات» در دو مورد از معجزات حضرت زهرا^(س) به این مطلب پرداخته^۱ و شاید مدعی^۲ از این کتاب همان «دلائل الإمامه» که پیشتر ذکر شد، بوده است؛ زیرا أعلام به معنای همان دلائل و نشانه‌هاست.

استادان طبری

استادانی که طبری از جانب آنان اجازه روایت حدیث را به صورت حضوری، کتبی یا شفاهی دریافت نموده است و گوید: این روایت چنین به دست رسید و یا این حدیث چنین برایم روایت شده است عبارتند از افراد ذیل که نام آن‌ها در کتاب «دلائل الإمامه» آمده است:

۱. قاضی أبو اسحاق ابراهیم بن محمد بن احمد بن عبدالله طبری مقرئ (۳۲۴-۳۷۳ هـ).

۱. نوادر المعجزات: ۸۳ و ۹۴.